

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 118/2012 -32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. Z. L., B., zastúpenej advokátskou kanceláriou P., spol. s r. o., B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. R. P., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Co 159/09 zo 6. októbra 2010, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. Z. L. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. januára 2012 doručená sťažnosť JUDr. Z. L. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Co 159/09 zo 6. októbra 2010.

2. Sťažovateľka uviedla, že bola účastníčkou konania o určenie bezpodielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti vedeného na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 26 C 80/2007. Konanie sa začalo na návrh sťažovateľky a jeho účastníkom bol tiež manžel sťažovateľky MUDr. J. L. v procesnom postavení odporcu. Sťažovateľka sa domáhala určenia, že spolu s manželom je bezpodielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností zapísaných na LV č. ... nachádzajúcich sa v okrese B., katastrálne územie S. (ďalej len „predmetné nehnuteľnosti“). V prípade nemožnosti takého určenia celých nehnuteľností sťažovateľka navrhla, aby súd určil, že je spolu s manželom bezpodielovou spoluvlastníčkou predmetných nehnuteľností vo veľkosti $\frac{1}{2}$ z celku. Práve uvedený podiel vo veľkosti $\frac{1}{2}$ z celku na predmetných nehnuteľnostiach nadobudol manžel sťažovateľky do svojho výlučného vlastníctva od svojho brata s tým, že z titulu vyrovnania mu vyplatil finančné vyrovnanie za jeho spoluvlastnícky podiel. Tieto finančné prostriedky boli získané z úveru, ktorý bol splácaný počas manželstva účastníkov konania z prostriedkov patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“). Naliehavý právny záujem na určení spoluvlastníctva odôvodnila sťažovateľka tým, že na LV č. ... je ako výlučný vlastník predmetných nehnuteľností zapísaný iba manžel sťažovateľky, s čím sťažovateľka nesúhlasila, pretože s nimi môže ľubovoľne disponovať. Okresný súd rozsudkom zo 14. mája 2009 návrh sťažovateľky zamietol. Proti rozsudku okresného súdu sa sťažovateľka odvolala. O odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 Co 159/09 zo 6. októbra 2010 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) tak, že potvrdil rozsudok okresného súdu zo 14. mája 2009. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 4 Cdo 132/2011 z 28. októbra 2011 odmietol.

3. Z napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd sa plne stotožnil s právnym názorom okresného súdu vyjadreným v jeho rozsudku zo 14. mája 2009 v tom

zmysle, že sťažovateľka nepreukázala naliehavosť právneho záujmu, ktorý je podmienkou prípustnosti určovacej žaloby podľa § 80 c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Podľa sťažovateľky:

„Všeobecné súdy žalobu sťažovateľky zamietli bez jej meritórneho posúdenia pre údajnú absenciu naliehavého právneho záujmu sťažovateľky na určení, či je alebo nie je bezpodielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností, t. j. či k nehnuteľnostiam má alebo nemá spoluvlastnícke právo. Svojoľným a ústavne neudržateľným výkladom podmienok naliehavého právneho záujmu tak sťažovateľke odopreli súdnu ochranu jej vlastníckych práv... „

Sťažovateľka uviedla, že sa svojím návrhom domáhala, aby sa určovacím výrokom dosiahla zhoda medzi skutočným stavom spoluvlastníckych práv k predmetným nehnuteľnostiam a stavom zapísaným v katastri nehnuteľností. Preto jej právny záujem je daný *per definitionem* z povahy veci. Krajský súd poukázal tiež na to, že na okresnom súde sa už vedie pod sp. zn. 16 C 69/2009 konanie o rozvod manželstva účastníkov, ktoré však nie je právoplatne skončené. Preto nároky, ktoré si sťažovateľka svojím návrhom na určenie BSM k nehnuteľnosti uplatnila, si môže následne uplatniť v samotnom konaní o vyporiadanie BSM. V závere sťažovateľka zhrnula svoju sťažnosť a uviedla:

„Krajský súd odmietol meritórne preskúmať návrh sťažovateľky na určenie jej spoluvlastníckeho práva z dôvodu údajnej absencie naliehavého právneho záujmu, ktorú sám, aj prevzatím dôvodov okresného súdu, odôvodnil tým, že:

- *jeho prípadné rozhodnutie, že sťažovateľku právoplatne určuje za spoluvlastníčku nehnuteľností, by nijako nezaväzovalo iný súd v inom konaní a ten by o jej spoluvlastníctve beztak musel rozhodovať znova, a*
- *manžel sťažovateľky podal návrh na rozvod, takže tá sa má ochrany svojich vlastníckych práv domáhať v tomto konaní s úplne iným predmetom.*

Tieto závery sú svojoľné a predstavujú odopretie súdnej ochrany, pretože jej poskytnutie podmieňujú zjavne neodôvodnenými a ústavne neudržateľnými právnymi okolnosťami. Po prvé, právoplatné rozhodnutie súdu o určení spoluvlastníctva sťažovateľky

by v plnom rozsahu viazalo všetky osoby súkromného práva aj štátne orgány a teda je v plnom rozsahu spôsobilé splniť svoju zákonnú funkciu. Po druhé, začatie konania o rozvod manželstva v žiadnom rozsahu nespôsobuje zánik potreby ochrany vlastníckych práv sťažovateľky, na ktorú má podľa ústavy a dohovoru nárok. Popretie tohto nároku úplne svojvoľnými dôvodmi, pre ktoré krajský súd nenašiel a nemohol nájsť oporu ani v znení zákona ani v súvisiacej judikatúre a doktríne, tak predstavuje zásah do označených základných práv sťažovateľky; o ich účinnú ochranu touto sťažnosťou preto žiada ústavný súd.“

4. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd sťažnosť prijal na ďalšie konanie a následne o nej rozhodol takýmto nálezom:

„I. Základné právo JUDr. Z. L. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s jej právom vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislava zo dňa 6. októbra 2010, sp. zn. 2Co 159/09 porušené bolo.

II. Rozsudok Krajského súdu v Bratislava zo dňa 6. októbra 2010, sp. zn. 2Co 159/09, sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

III. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľke na účet jej právneho zástupcu náhradu trov konania, vrátane DPH, a to do desiatich dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

5. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

6. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Sťažovateľka sa návrhom domáhala určenia, že predmetné nehnuteľnosti patria do BSM alternatívne, že je spolu s manželom ich bezpodielovou spoluvlastníčkou vo veľkosti $\frac{1}{2}$ z celku. Tento spoluvlastnícky podiel bol totiž nadobudnutý za prostriedky patriace do BSM. Návrh sťažovateľky bol zamietnutý, pretože nepreukázala naliehavosť právneho záujmu ako podmienku prípustnosti určovacej žaloby podľa § 80 c) OSP. S týmto právnym názorom sa plne stotožnil krajský súd v rozsudku sp. zn. 2 Co 159/09

zo 6. októbra 2010 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Tým bolo podľa sťažovateľky porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu.

Následne boli 23. januára 2012 a 8. februára 2012 doručené ústavnému súdu ďalšie podania sťažovateľky už bez zastúpenia jej právnym zástupcom, v ktorých sťažovateľka podrobne popísala svoju rodinnú situáciu. Tieto podania však neobsahujú žiadne nové skutočnosti a ani argumenty a nemajú žiadny súvis s konaním krajského súdu vo veci sp. zn. 2 Co 159/09. Sťažovateľka v nich uvádza viac než trinásť rozhodnutí rôznych orgánov, ako aj rôzne ďalšie konania, ktorých účastníčkou je sťažovateľka a jej manžel. Sťažovateľka v nich vyjadruje nesúhlas s prístupom príslušných inštitúcií k jej návrhom a podnetom. Z uvedeného dôvodu ústavný súd považuje tieto ďalšie podania sťažovateľky iba za súčasť jej argumentácie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Ako vyplýva zo sťažnosti a z jej príloh, rozsudkom okresného súdu sp. zn. 14 C 97/99 zo 16. októbra 2006 bolo rozhodnuté o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva manžela sťažovateľky a PhDr. A. L. Spoluvlastnícky podiel PhDr. A. L. vo veľkosti ½ predmetných nehnuteľností súd prikázal do výlučného vlastníctva manžela

sťažovateľky, ktorému bola zároveň uložená povinnosť zaplatiť PhDr. A. L. z titulu vyrovnania spoluvlastníckeho podielu sumu 3 975 000 Sk do 60 dní od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku. Z uvedeného dôvodu bol preto manžel sťažovateľky v katastri nehnuteľností zapísaný ako výlučný vlastník predmetných nehnuteľností.

Podľa § 143 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jednému z manželov...

8. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti podrobil uvedenú situáciu kontrole z hľadiska, či mohla mať za následok porušenie označených práv sťažovateľky. Ústavný súd sa zaoberal otázkou, či zamietnutie návrhu sťažovateľky z dôvodu nepreukázania naliehavosti právneho záujmu podľa § 80 c) OSP mohlo vyvolať uvedené následky v zmysle porušenia jej základných práv. Návrh sťažovateľky na určenie bezpodielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti je určovacím návrhom (žalobou) podľa § 80 c) OSP, kde právna úprava vyžaduje preukázanie existencie naliehavého právneho záujmu ako súčasť aktívnej procesnej legitímácie navrhovateľa. Ide teda o takú skutočnosť, ktorá musí byť naplnená, aby bolo možné návrhu vo veci samej vyhovieť. Preto nedostatok naliehavého právneho záujmu je nedostatkom, ktorý vedie k zamietnutiu návrhu vo veci samej pre nedostatok aktívnej vecnej legitímácie navrhovateľa. Túto otázku posúdil krajský súd v napadnutom rozsudku tak, že sťažovateľka v návrhu nepreukázala naliehavosť právneho záujmu.

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 1/03, I. ÚS 226/03).

Právo na spravodlivý súdny proces neznamená nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nie je možné bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (I. ÚS 19/02, I. ÚS 50/04).

9. Sťažovateľka sa domáhala určenia, že predmetné nehnuteľnosti, resp. spoluvlastnícky podiel na nich patrí do BSM sťažovateľky a jej manžela, pretože bol nadobudnutý za trvania manželstva a z prostriedkov tvoriacich BSM. V tomto smere je však potrebné vychádzať zo zásady, že žiaden spor neexistuje samoúčelne, ale jeho cieľom je dosiahnutie vzniku, zmeny či zániku hmotných práv a povinností fyzickej či právnickej osoby. Pokiaľ tieto práva či povinnosti vyplývajú priamo zo zákona či zo zmluvy, ich súdnou deklaráciou tak dochádza iba k rozmnožovaniu súdnych sporov. Preto považuje ústavný súd za akceptovateľný právny názor krajského súdu vyjadrený v napadnutom rozsudku, že sťažovateľka nepreukázala naliehavosť právneho záujmu podľa § 80 c) OSP. Uvedený právny názor krajského súdu preto nemožno hodnotiť ako svojvoľný či arbitrárny a ani nezakladá oprávnenie ústavného súdu nahradiť ho svojim vlastným. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemôže zasahovať do skutkových a právnych záverov týchto všeobecných súdov, ak ich z danej perspektívy možno pokladať za udržateľné (obdobne I. ÚS 17/00, I. ÚS 93/08). Právny názor krajského súdu však takéto nedostatky nevykazuje.

10. Ústavný súd preto nezistil v napadnutom rozsudku krajského súdu žiadnu možnosť porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na uvedené, ako aj

na to, že obsahom týchto práv nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02, I. ÚS 88/07), dospel ústavný súd k záveru, že sťažnosť je v tejto časti zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo keď preskúmanie označeného postupu (rozhodnutia orgánu štátu) v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05).

11. Sťažovateľka tiež namietala porušenie svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Judikatúra ústavného súdu je stabilizovaná v tom smere, že všeobecný súd v zásade nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a slobôd hmotného charakteru (kam patrí aj právo vlastniť majetok), ak toto porušenie nevyplynie z toho, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavno-procesné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy (napr. II. ÚS 78/05, I. ÚS 392/08). Z tohto dôvodu je preto v kontexte už uvedeného (bod 9 a 10 odôvodnenia tohto uznesenia) sťažnosť taktiež zjavne neopodstatnená a navyše ústavný súd nezistil, že by mohla byť daná príčinná súvislosť medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením základného práva zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy. Ako bolo uvedené, sťažovateľka je priamo zo zákona bezpodielovou spoluvlastníčkou ½ predmetných nehnuteľností. Preto je sťažnosť aj v tejto časti zjavne neopodstatnená.

12. Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľky po jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde v celosti odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Keďže došlo k odmietnutiu sťažnosti, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľky (návrh na zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu, priznanie náhrady trov konania), pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd sťažnosti vyhovie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. marca 2012